

בצלם ואח'

ע"י ב"כ עוה"ד יהודה ואח'

העותרים

נ ג ד

הפרקליט הצבאי הראשי

ע"י פרקליטות המדינה,

משרד המשפטים, ירושלים

המשיב

הודעת עדכון מטעם המשיב

בעתירה זו – שהוגשה בשנת 2003 - ביקשו העותרים מבית המשפט הנכבד לחייב את צה"ל לקיים חקירת משטרה צבאית חוקרת (מצ"ח) בדבר נסיבות מותם של שמונה תושבים פלסטינים מאזור יהודה והשומרון (איו"ש) ומאזור חבל עזה, בשישה אירועים שונים, במהלך פעילות צה"ל באזורים אלה.

כן התבקש בית המשפט לחייב את הפרקליט הצבאי הראשי (להלן: הפצ"ר) להורות על חקירת מצ"ח "בכל מקרה שבו הובא לידיעתו דבר מותו של אזרח פלסטיני, אשר לא נטל חלק בפעולות לחימה, במהלך פעילות צה"ל באזורים, וזאת בתוך פרק זמן סביר מיום האירוע".

במהלך הדיון בעתירה, נמחק – בהסכמת העותרים – הראש הראשון, שעניינו הדרישה לחייב קיום חקירת מצ"ח במקרים הפרטניים שהובאו בעתירה. אשר לראש השני לעתירה, הרי שזה נותר בעינו, והעותרים והמשיב הגישו בעניינו מספר תגובות מפורטות. טענותיהם של הצדדים בעניין הובאו בפני בית המשפט הנכבד גם במסגרת שלושה דיונים שנערכו בעתירה, שהאחרון בהם התקיים ביום 30.4.2006.

מאז מועד הגשת העתירה ועד היום, חלו באזורים בהם היא עוסקת – איו"ש ורצועת עזה – שינויים מרחיקי לכת, הן במציאות הביטחונית ובמאפייני הפעילות המבצעית של כוחות

צה"ל והן במסגרת המשפטית המסדירה פעילות זו. שינויים אלו הביאו לכך שהעתירה והנימוקים המפורטים שהובאו בתמיכה לה אינם מתייחסים עוד למציאות העובדתית והמשפטית הקיימת, ואף הסעד המבוקש במסגרתה התייתר מעיקרו. בגין שינויים אלה מוגשת הודעת עדכון זו.

כידוע, העתירה הוגשה בשנת 2003, על רקע מציאות מבצעית ומשפטית מורכבת, במסגרתה – החל מפרוץ העימות המזוין בין מדינת ישראל לארגוני הטרור הפלסטינים בחודש ספטמבר 2000 – היה צה"ל מעורב באירועי לחימה אינטנסיביים בשטחים הנתונים תחת תפיסה לוחמתית (Belligerent Occupation) של מדינת ישראל. כפי שציין בית המשפט הנכבד באחת הפרשות: "במצב דברים זה, שבו בשטח הנתון לתפיסה לוחמתית מתנהלות פעולות איבה, יחולו על פעולות אלה הן הכללים החלים על תפיסה לוחמתית והן הכללים החלים על פעולות לחימה" (בג"ץ 7975/04 מראעבה ואח' נ' רוה"מ ואח', פסקה 17 לפסק דינו של הנשיא ברק).

מדיניות החקירות של צה"ל לעניין מקרי מוות של תושבים פלסטינים שנהרגו כתוצאה מפעילות מבצעית במסגרת אותו עימות מזוין, שנהגה מאז פרוץ העימות המזוין ואילך, נועדה לשקף את כללי המשפט הבין-לאומי שחלו על פעילות זו – דהיינו, דיני הלחימה במשפט הבין-לאומי, תוך התחשבות בעובדה שמדובר היה בשטחים בהם צה"ל המשיך לפעול כמי שבא בנעליו של "הריבון", ונשא באחריות לניהולם ולשמירה על הסדר הציבורי בהם, ובמסגרת זו, פעל גם תחת הפרדיגמה של "אכיפת חוק".

כאמור, במציאות המבצעית והשלטונית באזורים אלה חל שינוי משמעותי בשנים האחרונות.

בכל הקשור לרצועת עזה, תמונת המצב המתוארת השתנתה באופן מהותי עם השלמת תכנית ההתנתקות, בחודש ספטמבר 2005, ופינוי כלל היישובים הישראליים וכוחות צה"ל משטח הרצועה. בכך, הגיעה לסיומה התפיסה הלוחמתית של רצועת עזה על-ידי מדינת ישראל, וצה"ל חדל מלשאת בחובות מכוח דינים אלו (ראו: בג"ץ 9132/07 אלבסיוני ואח' נ' רוה"מ ואח', פסקה 12 לפסק הדין; בג"ץ 5268/08 ענבר ואח' נ' אלוף פיקוד הדרום ואח', פסקה 6 לפסק הדין).

שינוי דרמטי נוסף חל החל מהמועד בו תפס ארגון החמא"ס את השלטון ברצועה עזה, בחודש יוני 2007 (תוך שימוש באלימות קשה נגד יריביו הפוליטיים), שכן מאז, העימות המזוין ברצועה מתנהל אל מול גורם שלטוני דה-פקטו המחזיק בכוחות מזוינים מאורגנים, מאומנים וחמושים היטב, אשר נתמך בסיוע רחב היקף מידי מדינות זרות (בראשן, סוריה ואיראן). מדובר במציאות ביטחונית ומשפטית השונה באופן מהותי מזו שהייתה קיימת ברצועת עזה במועד הגשת העתירה.

מבצע "עופרת יצוקה", שהתנהל ברצועה בחודשים דצמבר 2008 וינואר 2009, ממחיש את הדברים היטב. במציאות זו, רבים מהנימוקים אותם העלו העותרים כנגד מדיניות החקירות הנוגעת למקרי מוות של תושבים פלסטינים שלא היו מעורבים בלחימה אינם עוד רלוונטיים.

אשר ל**שטחי איו"ש**, הרי שלמרות שהמסגרת המשפטית שהייתה קיימת במועד הגשת העתירה נותרה בעינה, הרי שבמהלך השנים, חלו תמורות כאלה ואחרות באופי הפעילות המבצעית של כוחות צה"ל, נוכח השינויים בהיקף איומי הטרור עימם נדרשו הכוחות להתמודד. לעניין זה נציין, כי בתקופה האחרונה התייצבה מציאות בה הפעילות המבצעית של צה"ל, הנושאת אופי מלחמתי מובהק, הינה מצומצמת מבעבר, וזאת למרות שהעימות המזוין שפרץ באוקטובר 2000 טרם הסתיים.

על רקע זה, **החליט המשיב לאחרונה, בעקבות עבודת מטה שנערכה בפרקליטות הצבאית מזה מספר חודשים, ובתיאום עם היועץ המשפטי לממשלה, לערוך שינוי במדיניות החקירות הנוגעת למקרי מוות של תושבים פלסטינים באיו"ש. על פי המדיניות החדשה שנקבעה, ככלל, כל מקרה בו יהרג אזרח מעתה ואילך, כתוצאה מפעולה של כוחות צה"ל באיו"ש יביא לפתיחה מיידיית בחקירת מצ"ח (דוגמת אירועים של מוות אגב הפרות סדר ואירועי התפרעות במחסומים).**

עם זאת, במקרים בהם יהיה ברור כי הפעילות במהלכה נהרג האזרח הייתה בעלת אופי לחימתי של ממש (לדוגמא, אירועים בהם התנהלו חילופי אש, מהם נפגע אזרח שלא היה מעורב בלחימה), ההחלטה אם יש מקום לפתוח בחקירת מצ"ח תתקבל לאחר שיערך בירור ראשוני של עובדות המקרה באמצעות תחקיר מבצעי ואיסוף כל חומר רלוונטי נוסף, ובכלל זאת תלונות שהוגשו ביחס לאירוע.

החלטתו האמורה של המשיב מספקת, למעשה, מענה כמעט מלא לסעד המבוקש במסגרת העתירה, בכל הנוגע לאזור איו"ש.

למעלה מן הנדרש יצויין, כי במקביל לשינוי זה, החליטה גם פרקליטות המדינה – בתיאום עם משטרת ישראל – לבצע שינוי דומה במדיניות החקירות החלה על פעילותן של יחידות המשטרה הפועלות באיו"ש בפעילות מבצעית הכפופה לצה"ל (בעיקר מדובר ביחידות מג"ב וביחידות מיוחדות).

לאור האמור לעיל, סבור אפוא המשיב כי **העתירה התייתרה בכל הנוגע למדיניות המשיב החלה באיו"ש.**

לסיכום, אשר **לרצועת עזה**, הרי שבשל השינוי מרחיק הלכת במציאות הביטחונית והמשפטית מול זו שעמדה בבסיס העתירה עת זו הוגשה לבית המשפט הנכבד, ברי כי דין העתירה להידחות, שכן כיום בודאי אין מקום לפתוח בחקירה פלילית בגין כל מקרה בו

נפגע אזרח בלתי מעורב ברצועת עזה מפעילות מבצעית של צה"ל שכוונה לפגיעה בארגוני הטרור.

אשר לשטחי איו"ש, הרי שכאמור, החלטתו של המשיב על שינוי במדיניות החקירות הנוגעת למקרי מוות של תושבים פלסטינים, שלא היו מעורבים בפעולות הלחימה, מספקת מענה כמעט מלא לסעד המבוקש בעתירה ומייתרת את העתירה בנושא זה.

להשלמת התמונה, יבקש המשיב להוסיף ולציין את הנקודות הבאות:

ראשית יצוין, כי ההחלטה על שינוי מדיניות החקירות הנוגעת למקרי מוות של תושבים פלסטינים באיו"ש קשורה בטבורה למצב הדברים בשטח, כך שככל שיחולו שינויים במציאות הביטחונית השוררת באיו"ש, תיתכן חזרה למדיניות החקירות הקודמת, נשוא העתירה. מובן כי במצב מעין זה, תעמוד לעותרים זכותם לשוב ולעתור לבית המשפט הנכבד;

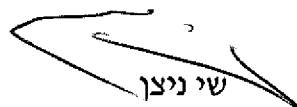
שנית, לא למותר להזכיר כי בימים אלו, שוקדת הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010, בראשות השופט (בדימוס) יעקב טירקל, על חלקו השני של הדו"ח שלה, שיכלול – בין היתר – את בדיקת השאלה "האם מנגנון הבדיקה והחקירה ביחס לתלונות ולטענות המועלות בדבר הפרות של דיני הלחימה, הנוהג בישראל באופן כללי, וכפי שהוא מיושם ביחס לאירוע הימי מיום 31 במאי 2010, תואם את חובותיה של מדינת ישראל בהתאם לכללי המשפט הבין-לאומי" (סעיף 5 להחלטת הממשלה מס' 1796, מיום 14.6.2010 המצ"ב כנספח א'). במסגרת זו, אף פנתה הוועדה לגורמים שונים – לרבות המשיב - לשם קבלת חומרים רלוונטיים לסוגיה זו, ככל שימצאו לנכון.

כיוון ששינוי המדיניות האמור רלוונטי גם לועדה זו, תעודכן כמובן גם הועדה על שינוי המדיניות.

סוף דבר, המשיב סבור כי בשים לב לשינויים שחלו מאז מועד הגשת העתירה ועד היום, הן במציאות הביטחונית והמשפטית החלה ברצועת עזה והן במציאות הביטחונית והמשפטית החלה באיו"ש, שהובילה לשינוי במדיניות החקירות הנוגעת למקרי מוות של תושבים פלסטינים באיו"ש, העתירה מיצתה את עצמה, ולפיכך, יתבקש בית המשפט הנכבד להורות על דחייתה.

היום, כ"ט אדר ב' תשע"א

04 אפריל 2011

שי ניצן

המשנה לפרקליט המדינה (תפקידים מיוחדים)

מזכירות הממשלה

החלטה מס. 1796 של הממשלה מיום 14.06.2010.

מינוי ועדה ציבורית בלתי תלויה, בראשות שופט בית המשפט העליון בדימוס, יעקב טירקל, לבדיקת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010. 1796".

מ ח ל י ט י ס (פה אחד):

1. למנות ועדה ציבורית בלתי תלויה, בראשות שופט בית המשפט העליון בדימוס, יעקב טירקל, לבדיקת ההיבטים שיפורטו להלן הנוגעים לפעולות שנקטה מדינת ישראל למניעת הגעת כלי שיט אל חוף רצועת עזה ביום 31 במאי 2010 (להלן: הוועדה).

2. הרכב הוועדה:

חברים:

השופט (בדימוס) יעקב טירקל, יו"ר
פרופ' שבתאי רוזן, חבר
האלוף (מיל.) עמוס חורב, חבר

לוועדה ימונו שני משקיפים כמפורט בסעיף 3.

3. לנוכח הנסיבות החריגות של האירוע הוחלט למנות שני מומחים זרים שישמשו כמשקיפים אשר יטלו חלק בדיונים ובהתייעצויות שתערוך הוועדה, אולם לא תהיה להם זכות הצבעה בנוגע להליכים ולמסקנות הוועדה:

LORD DAVID TRIMBLE, משקיף
MR. KEN WATKIN, משקיף

4. הוועדה תגיש מסקנות בשאלה האם הפעולות האמורות בסעיף 1 ומטרותיהן, וכן עניינים נוספים הכרוכים בכך, תאמו את כללי המשפט הבינלאומי.

לצורך זה הוועדה תתייחס לנושאים הבאים:

א. בחינת הנסיבות הביטחוניות להסלת הסגר הימי על רצועת עזה והתאמת הסגר הימי לכללי המשפט הבינלאומי.

ב. התאמת הפעולות שנקטו על ידי ישראל לאכיפת הסגר הימי ביום 31 במאי 2010 לכללי המשפט הבינלאומי.

מזכירות הממשלה

ג. בחינת הפעולות שננקטו על ידי מארגני המשט והמשתתפים בו וזיהותם.

5. כמו כן תבחן הוועדה את השאלה האם מנגנון הבדיקה והחקירה ביחס לתלונות וטענות המועלות בדבר הפרות של דיני הלחימה, הנוהג בישראל באופן כללי, וכפי שהוא מיושם ביחס לאירוע הנוכחי, תואם את חובותיה של מדינת ישראל בהתאם לכללי המשפט הבינלאומי.

6. א. הוועדה תוכל לבקש מכל אדם או גוף, ישראלי או זר, להעיד בפניה או למסור לה מידע בדרך אחרת, בנושאים שהוועדה סבורה שהינם רלוונטיים לדיוניה.

ב. כל גורם ממשלתי הנוגע בדבר ישתף פעולה באופן מלא עם הוועדה ויעמיד לרשותה מידע ומסמכים הדרושים לה לצורך מילוי תפקידה, לרבות בדרך של העדה בפני הוועדה.

ג. על אף האמור לעיל בסעיף קטן (א) ו-(ב), באשר לבדיקת הפעולות הצבאיות האמורות בסעיף 4(ב) להחלטה זו, הוועדה תפעל בכל הנוגע לאנשי צבא ויתר כוחות הביטחון רק באופן הבא: היא תקבל לעיונה את המסמכים הדרושים לה וכן תוכל לבקש מראש צוות תחקיר המומחים שהוסמך על ידי הרמטכ"ל להעביר לעיונה את סיכומי התחקירים המבצעיים שבוצעו בעקבות האירוע. סברה הוועדה לאחר עיון בסיכומי התחקירים שקיים צורך בהעמקת או בהרחבת התחקירים, תוכל לבקש מראש צוות תחקיר המומחים שהוסמך על ידי הרמטכ"ל, להורות לעשות כן ולהעביר לעיון הוועדה את סיכומי התחקירים שיאספו במסגרת זו.

ד. למרות האמור בסעיף קטן (ג) לעיל, הוועדה תהא רשאית לבקש כל מידע מראש הממשלה, שר הביטחון, יתר השרים והרמטכ"ל, לרבות בדרך של העדה בפני הוועדה.

7. הוועדה תקבע את סדרי דיוניה ואופן עבודתה. ישיבות הוועדה יהיו פומביות או סגורות כפי שתקבע הוועדה. ואולם הוועדה לא תקיים דיון פומבי אם הדבר עלול לסכן את ביטחון המדינה או את יחסי החוץ שלה או אם סברה הוועדה שקיימת עילה אחרת שבדין לכך.

8. יו"ר הוועדה רשאי יהיה לקבוע כי מסמכים מסוימים או מידע מסוים לא יחשפו בפני המשקיפים, אם סבר כי חשיפת החומר בפניהם עלולה לגרום קרוב לוודאי לפגיעה ממשית בביטחון המדינה או ביחסי החוץ שלה.

9. הוועדה רשאית להסמיך אנשים הכשירים לכך לאיסוף חומר הנדרש לעבודת הוועדה ולסייע בעבודתה.

מזכירות הממשלה

10. הוועדה חגיש לממשלה בגמר עבודתה, באמצעות ראש הממשלה, דין וחשבון.

11. הוועדה תפרסם את הדין וחשבון שלה בסמוך לאחר הגשתו לממשלה. ואולם, לא יפורסמו אותם חלקים של הדין וחשבון לגביהם שוכנעה הוועדה, לאחר ששמעה את חוות הדעת של הגורמים המוסמכים, כי פרסומם עלול להביא לפגיעה של ממש בביטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה, בשלומה או בפרטיותו של אדם, או בדרכי הפעולה החסויות של רשות מוסמכת.

12. בתום עבודתה, תפקיד הוועדה את כל הפרוטוקולים של דיוניה וכן את כל החומר שהובא בפניה כגנזך המדינה.

13. משרד האוצר יעמיד לרשות הוועדה מסגרת תקציב להעסקת כוח עזר, בהיקף שיקבע על ידה, בהתאם לצרכים כפי שיוגדרו על ידי הוועדה. כמו כן, יעמיד משרד ראש הממשלה לרשות הוועדה את מלוא האמצעים הדרושים לה לניהול עבודתה.

14. הממשלה רושמת לפניה את הודעת היועץ המשפטי לממשלה כי נוכח האינטרס הציבורי החיוני לאפשר לוועדה להגיע לחקר האמת, הרי שרשויות אכיפת החוק לא יעשו שימוש בעדויות שימסרו בפני הוועדה או בפני מי שהוטל עליו לאסוף חומר עבור הוועדה כראיה בהליך משפטי.